

**Archief Gerrit Willem Melchers
1897-1940**

Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis
Cruquiusweg 31
1019 AT Amsterdam
Nederland

hdl:10622/ARCH00873

© IISG Amsterdam 2016

Inhoudsopgave

Archief Gerrit Willem Melchers.....	3
Archiefvorming.....	3
Inhoud en structuur.....	3
Raadpleging en gebruik.....	3
Bijlagen.....	4
VOORLOPIGE LIJST.....	4
Predikant.....	4
SDAP.....	5
Vereeniging van Fabrikanten van en Handelaren in hulpmeststoffen en voederstoffen (VKV), redacteur van Schakels.....	7
Pacifisme.....	8
Pachtvraagstuk.....	8
Nationaal Comité van Actie tot wijziging van het verdrag met België.....	8
Pan-Europa.....	9
Debatten en manuscripten.....	9
Diversen.....	10

Archief Gerrit Willem Melchers

Archiefnummer ARCH00873

Archiefvormer Melchers, Gerrit Willem

Periode 1897-1940

Omvang 1.15 m.

Taal lijst Dutch

Taal materiaal Dutch

Archiefvorming

Biografie

Melchers, Gerrit W. (1869-1952). Predikant 1894-1899, 1908-1941; lid van de SDAP 1896; redacteur van verschillende arbeidersbladen; kamerlid 1901-1904; betrokken bij de oprichting van De Centrale; in dienst bij kunstmestfabrikant; oprichter van de Vereeniging van Fabrikanten van en Handelaren in Hulpmeststoffen en Voederstoffen 1908; redacteur van Schakels 1911-1937; vrijmetselaar; bestuurslid Vrede door Recht Almelo; lid van de Pan Europa Beweging 1928-1940, van de Raad van Toezicht Nederlandse Pan Europa Vereniging 1932-1940 en van het Nationaal Comité van Actie tot Wijziging van het Verdrag met België 1926-1928. Zie biografische schets in het BWSA.

Inhoud en structuur

Inhoud

Stukken betreffende zijn predikantschap, onder meer als hoofdbestuurder van de Vereeniging Vrijzinnige Tehuizen (voornamelijk correspondentie 1917-1922, 1931), ook enige stukken afdeling Rotterdam; stukken betreffende de SDAP (correspondentie, benoeming tot kamerlid 1901, kandidatuur 1922, staking confectie-industrie Almelo 1914, november 1918, pachtvraagstuk); Vereeniging van Fabrikanten van Hulpmeststoffen en stukken betreffende Schakels 1908-1937; stukken betreffende pacifisme: Vrede door Recht Almelo 1913-1918, Nederlandsche Anti-Oorlog Raad 1914-1918, Nationaal Comité van Actie tot Wijziging van het Verdrag met België 1926-1928, Pan Europa Beweging 1928-1940; verder artikelen, manuscripten en aantekeningen.

Bewerking

Voorlopige lijst gemaakt in 1969

Onderwerpen

Geografische namen

Netherlands

Thema's

Socialist and social democrat parties/Socialist International
Pacifism/Peace movements

Materiaaltype

Archival material

Raadpleging en gebruik

Raadpleging

Vrij.

Aanbevolen citeerwijze

Archief Gerrit Willem Melchers , inventory number ..., International Institute of Social History, Amsterdam

Bijlagen

INLEIDING

Gerrit W. Melchers werd in 1869 geboren. Hij was predikant en vrijmetselaar. Daarnaast was hij redacteur van verschillende arbeidersbladen. Hij was kamerlid voor de SDAP van 1901-1904. Hij was betrokken bij de oprichting van De Centrale en oprichter van de Vereeniging van Fabrikanten en Handelaren in Hulpmeststoffen en Voederstoffen in 1908. Hij was redacteur van *Schakels* van 1911-1937. Hij was bestuurslid van Vrede door Recht in Almelo, lid van de Pan Europa Beweging van 1928-1940, lid van de Raad van Toezicht Nederlandse Pan Europa Vereniging van 1932-1940 en van het Nationaal Comité van Actie tot Wijziging van het Verdrag met België van 1926-1928. Hij overleed in 1952.

Het eerste deel van het archief werd in 1938 door het IISG ontvangen. Aanvullingen volgden in latere jaren. Het archief bevat stukken betreffende zijn predikantschap, onder meer als hoofdbestuurder van de Vereeniging Vrijzinnige Tehuizen, voornamelijk bestaande uit correspondentie 1917-1922, 1931, en ook enige stukken van de afdeling Rotterdam. Het archief bevat verder SDAP-correspondentie en stukken betreffende zijn benoeming tot kamerlid in 1901 voor de SDAP, stukken betreffende de staking in de confectie-industrie in Almelo in 1914, stukken betreffende het pachtvraagstuk, de Vereeniging van Fabrikanten van Hulpmeststoffen en stukken betreffende *Schakels* 1908-1937, stukken betreffende pacifisme, waaronder Vrede door Recht te Almelo 1913-1918 en de Nederlandsche Anti-Oorlog Raad 1914-1918, stukken betreffende het Nationaal Comité van Actie tot Wijziging van het Verdrag met België 1926-1928, de Pan Europa Beweging 1928-1940 en verder artikelen, manuscripten en aantekeningen. Het archief heeft een omvang van 1,15 m.

VOORLOPIGE LIJST

Predikant

- 1 Verhouding Rooms Katholieken en Protestanten;
Nederlandsche Blandjes . 1897;
Paepsche Stoutichheeden. 1 map
- 2 De *Borromaeus Encycliek* door W. Knuijff;
Polemiek met kapelaan Janssen in de *Purmerender Courant* . 1910. 1 map
- 3 Statuten van de Vereeniging Vrijzinnige Tehuizen. 1911;
Reglementen van de Vereeniging Vrijzinnige Tehuizen. 1915-1919;
Instructie voor de directeur van een tehuis;
Jaarverslag en ledenlijst afd. Rotterdam;
Circulaires. 1 map
- 4-9 Correspondentie Hoofdbestuur Vereeniging Vrijzinnige Tehuizen. 1917-1922, 1931.
6 mappen
4 1917.

- 5 1918.
- 6 1919.
- 7 1920.
- 8 1921-1922.
- 9 1931.
- 10 Krantenartikel over de toespraak van Melchers: 'Het goed recht der modernen in de Ned.Herv.Kerk'. 1911;
Richtingstrijd: catechisatie-kwestie. 1913;
Correspondentie met Ds. H.G. van Wijngaarden inzake de kwestie Kamp. 1917.
1 map
- 11 Comité Overijssel van Vrijzinnig-Godsdienstigen voor militairen en Militaire Tehuizen. Met een brief van Heringa. 1918. 1 map
- 12 Rapport van de Staatscommissie voor de regeling der rechtspositie van de kerkgenootschappen. 1921;
-s'Gravenhage. 1922;
Rapport der Commissie van het Hoofdbestuur van de Nederlandse Protestantenvbond. 1923;
Rapporten secretaris G.W. Melchers. Met correspondentie (H.T. de Graaf, B. Eerdmans, de Haas). 1 map
- 13 Discussie over predikantensalarissen, o.a. in *Het Volk* . 1922;
Krantenartikelen over emeritaatspensioenen en tractementen voor predikanten en beheer van kerk- en pastoriegoederen. 1931-1932. 1 map
- 14 Debat met Ds. van Eijk van Heslinga over 'het richtingsprobleem in- en de organisatie van onze Ned. Hervormde Kerk'. 1923 1 map
- 15 Kinderzorg Leeuwarden, 25 jarig bestaan. 1932;
Artikel ledenvergadering Ver. Kinderzorg. 1930. 1 map
- 16 Diverse godsdienstige publicaties door anderen;
Circulaire Nederlandse Middernachtzending Vereniging. Z.j. 1 map
- 17 Vrijzinnige protestantse richtingstrijd. 1939. 1 map
- 18 Diverse correspondentie 'curiosa'. 1 map
- 19 Knipsels 25 jarig predikant en afscheid. 1929, 1934;
Bedankkaart. 1939;
Feliciteatie van Mr. A. van den Bergh. 1929;
Bedankkaart 70e verjaardag. Met aantekeningen over aantal felicitaties. 1939. 1 map

SDAP

- 20-22 Correspondentie. Alfabetisch geordend. 1899-1940. 3 mappen
  - 20 Albarda, W. 1905;
Ambachtsschool, Vereeniging de. 1905;
Bakker, H. Z.j.
Bakker Schut, P. 1906;
Besuijen. 1905;
Boer, M. de. 1905;
Boer, P. de. 1906;
Boer, P. de. 1903-1904;
Bokkel, J.G. ten.
Bonsema. Met bijlagen. 1936;

- Brandsma, S. 1902;
 CBSA. 1906;
 Circulaire Huis op de Heide. Z.j.
 Collet, J.A. 1904-1905;
 Gilst, A. van. 1905;
 Goeman Borgesius, H. 1905;
 Heide, A. van der. 1902, 1904;
 Hoolboom, G. 1903;
 Hugenholtz, F.W.N. 1901.
 Huijgens, P. 1904, 1906.
- 21 Instituut voor Arbeidersontwikkeling. 1940;
 Jansonius, M.W.G. 1901;
 Kohlman, A. 1906;
 Kalme, Jacq. 1905;
 Koomans, Jr. 1904;
 Krol, B.J. (zie ook A. Willems) 1905;
 Laan, K. ter. (Soc. Dem. Kamerclub) 1905 en z.j.;
 Maastricht, J. van. 1904;
 Melchers aan onbekende partijgenoot (afschriften). 1899, 1905;
 Onsman, Inte. 1905;
 Oordt, W.C. van (zie ook A. Willems). 1905;
 Pannekoek, A. Met bijlagen. 1901;
 Pranger. 1904;
- 22 Ripping, G. 1908;
 Roland Holst, H. 1906;
 Rost van Tonningen, M.M. en J.G. van der Does. 1940;
 SDAP. 1904-1905, 1922;
 SDAP Afd. Alkmaar. 1905;
 SDAP Afd. Leeuwarden. 1904;
 Spiekman, F. 1909;
 Tak, P.L. 1905;
 Thomson (?), H. 1906;
 Tilma-Schaaf, S.C. 1901;
 Trapman, W.C. 1905;
 Troelstra, P.J. (en L. Zandstra aan Troelstra). 1900-1902;
 Uitenbosch. M. 1907;
 Veer, K. van 't. 1905;
 Vereeniging van Spoor- en Tramweg-Personeel, Ned. 1903;
 Verkiezingen Leeuwarden. 1901, 1904;
 Verkiezingen Alkmaar. 1907;
 Visser, L. de. c. 1904;
 Volk, Het. (met bijlagen). 1903, 1919;
 Vos, G.J. 1905;
 Wasch-, Bleek- en Strijkerij 'De Hoop', Coöperatieve (Wierden).
 1903-1904;
 Willems, A. 1905;
 Woltman, H. 1900.
- 23-25 Correspondentie inzake zijn benoeming tot kamerlid. A-Z. 1901. 3 mappen
 23 A-H.
 24 I-R.
 25 S-Z.
- 26 Knipsels verkiezingen. 1901. 1 map

- 27 Verkiezingsnummers. 1897, 1901-1902. 1 map
- 28 Kamerverslag nr. 208, memorie van toelichting nr. 3, wetsvoorstel van Troelstra cum suis (o.a. Melchers), veranderingen grondwet ten aanzien van kiesrecht. 1902-1903; Diversen. 1903-1904 en z.j. 1 map
- 29 Correspondentie inzake staking in de confectieindustrie te Almelo. 1914. 1 map
- 30 Stukken betreffende de regeringsproclamatie. 1918. 1 map
- 31 De kwestie Melchers, kandidatuur Tweede Kamer. 1922 1 map

Vereeniging van Fabrikanten van en Handelaren in hulpmeststoffen en voederstoffen (VKV), redacteur van Schakels

- 32 Correspondentie, notulen, concept-reglement, statuten en huishoudelijk reglement. 1908. 1 map
- 33-38 Correspondentie. Met vergaderstukken. 1909-1914. 6 mappen
  - 33 1909.
  - 34 1910.
  - 35 1911.
  - 36 1912.
  - 37 1913.
  - 38 1914.
- 39 10e jaarverslag. 1918. 1 map
- 40 Correspondentie inzake het blad *Schakels* . 1922, 1930, 1934. 1 map
- 41 Ledenlijsten. 1922-1936. 1 map
- 42 Correspondentie. Maart 1930. 1 map
- 43 Correspondentie, notulen en overige stukken. 1934. 1 map
- 44 Correspondentie en publicaties over economische toestand; Ned. Verbond van Werkgevers. 1934. 1 map
- 45-51 Correspondentie. Met vergaderstukken. 1935-1937. 7 mappen
  - 45 Januari-mei 1935.
  - 46 Juni-augustus 1935.
  - 47 September-december 1935.
  - 48 Januari-april 1936.
  - 49 Mei-augustus 1936.
  - 50 September-december 1936.
  - 51 Januari-april 1937.
- 52 Afscheid als redacteur van *Schakels* . 1937. 1 map
- 53 Geweigerde copij *Schakels* . 1936. 1 map
- 54 Centraal Bureau Enschede, o.a. artikel uit *Eigen Haard* en kritiek van Melchers op Centraal Bureau. 1907, 1911. 1 map
- 55-57 Centraal Bureau Enschede, correspondentie etc. 1912-1919, 1921-1922. 3 mappen

- 55 1912.
- 56 1913-1919.
- 57 1921-1922.
- 58 V.K.K. diversen. 1 map

Pacifisme

- 59 Vrede door Recht, Almelo;
Ledenlijst. Z.j;
Notulenboek. 1913-1918;
Correspondentie en overige stukken. 1911, 1913-1918. 1 map
- 60-64 Nederlandsche Anti-Oorlog Raad. 1914-1918. 5 mappen
  - 60 1914.
  - 61 1915.
  - 62 1916.
  - 63 1917.
  - 64 1918.
- 65 Diverse publicaties van de Ned. Anti-Oorlog Raad. 1 map
- 66 Nummers van *De Toekomstige Vrede*, orgaan van de Ned. Anti-Oorlog Raad.
Met artikelen van Melchers. 1915-1918. 1 map
- 67 Aantekeningen van persoonlijke spreekbeurten W.O. I. 1 map
- 68 Geschriften van pacifistische strekking. 1 map
- 69 Knipsels over oorlog en vrede. 1914-1920. 1 map

Pachtvraagstuk

- 70 Pachtvraagstuk. 1920, 1922-1926;
Debatten van Melchers in Friese bladen. 1922-1924;
Exemplaren van het *Algemeen Nederlandsch Landbouwblad*. 1923;
Knipsels. 1914, 1919. 1 map
- 71-73 Pachtvraagstuk. 1927-1930, 1932-1933 en z.j. 3 mappen
  - 71 1927-1929.
  - 72 1929.
  - 73 1930, 1932-1933.
- 74 Ned. Bond van Landverpachters. 1934. 1 map
- 75 Publicaties van J. Kuiken. 1927-1928 en z.j. 1 map

Nationaal Comité van Actie tot wijziging van het verdrag met België

- 76 Correspondentie met het Hoofdbestuur (Mussert), met Rotterdam (van Wely) en met Friesch Comité (Otten). 1926-1928. 1 map
- 77 Correspondentie. Alfabetisch geordend. Met overige stukken. 1926-1927 en z.j. 1 map.

Albarda, J.W. 1927;
 Beek. 1927;
 Bergh, S. van den. 1927;
 Deventer, Gemeentewerken. 1927;
 Luden, J. 1927;
 Meijle, van der. 1926;
 Plate, A. 1927;
 Stenhuis, R. 1926;
 Vandervelde, E. 1927;
 Vessem, A.J. van. 1926-1927;
 Waller Zeper, S.A. 1927;
 Reglementen van 1e en 2e Kamer. Z.j.;
 Knipsels. 1926-1927;
 Polemieken in *Het Volk* met J.W. Albarda. 1926-1927;
 Manuscript van brochure van Melchers, Internationalisme en Naastenliefde.

78 Knipsels van artikelen door J.W. Albarda en A.J. van Vessem. 1927-1928. 1 map.

Pan-Europa

- 79-81 Correspondentie. 1928-1935, 1939-1940 en z.j. 2 mappen en 1 portefeuille
- 79 1928-1931 en z.j. (portefeuille)
  - 80 1932.
  - 81 1933-1935, 1939-1940.
- 82 'Europaïsche Briefe' van Coudenhove-Kalergi. 1938-1940. 1 map
- 83 Knipsels en brochures. 1 map
- 84 Brochures en diversen. 1 map
- 85 Pan-Europa (stellingen verdedigd door Melchers in de debatingclub te Leeuwarden);
 Pan-Europa (radiorede voor de VARA). 1 augustus 1931;
 Pan-Europa, Internationale Solidariteit in ethisch en economisch opzicht (Melchers voor Int. Vrijmetselaars Liga, Den Haag). 15-16 maart 1930. 1 map
- 86 Vertalingen in Frans en Duits van lezing Pan-Europa van Melchers. 1930. 1 map.
- 87 Correspondentie en financiën betreffende Pan-Europa nummer van *De Schakelaar*. 1931. 1 map

Debatten en manuscripten

- 88 Debat met Mr. Slotemaker over de 'Sociale beweging in deze tijd', gehouden voor vrijmetselaars. 1931. 1 map
- 89 Dossier overbevolking Italië-Abessijnse oorlog. 1935-1936. 1 map.
- 90 Memoires van Melchers ten behoeve van Vliegen. 1925;
 Knipsels over Melchers. 1934, 1941. 1 map
- 91 'De toestand der arbeidende klasse'. Lezing voor de SDAP. 1897;
 'Liberalisme, individualisme, socialisme'. Rede voor het Religieus Socialistisch Verbond. 1925 1 map
- 92 'Doel en Streven der politieke partijen'. Aantekeningen en verslagen van de rede van Melchers. 1917, 1928. 1 map

- 93 'Buigen voor den chaos of winnen door beginseltrouw?'. Rede van Melchers voor de vrijmetselaars. 26 november 1932. 1 map
- 94 Rede, gehouden als voorzitter van de Commissie van Plaatselijk Toezicht op het Lager Onderwijs, bij de opening van de R.K. Lagere School te Warga. Z.j. 1 map
- 95 Gedrukte verhandelingen. 1 map
- 96 Artikelen van:
 G.C.A. van Dorp: concept Economisch urgentieprogram. 1933;
 K. Eijkman, 'De kerk en haar sociale roeping' in *Wereldvrede* . 1910;
 R. Kuijper, 'Uit De Ouwe Doos' in *De Nieuwe Weg* ;
 J. van Rees, 'Jonge Vrienden, aanstaande studenten'. 1902;
 K. Tingley, 'De theosophie'. 1915;
 'De Opstand'. Drama in één bedrijf door Villiers de l'Isle-Adam. In handschrift van Melchers. 1899. 1 map
- 97 Diverse knipsels. 1931. 1 map
- 98 Financiën. 1931. 1 map
- 99 Diverse gedrukten. 1 map

Diversen

- 100 Documentatie inzake de NSB. c. 1934-1937. 1 portefeuille
- 101 Diverse documentatie. 1926-1927. 1 portefeuille